

Ronnie är hörselingenjör och delägare i en hörselmottagning i Stockholm, Hörbart. Han brinner för att hitta helhetslösningar som täcker hela livssituationen.

När hörapparaten inte räcker till

Det var förvånansvärt nyligen som våra äldre satt med kupad hand vid örat, en lur i näven eller en klumpig förstärkningsapparat gömd i glasögonbågarna för att inte missa vad som sades runtomkring. En del har nog den bilden kvar på näthinnan, när de föreslås få hörapparater, men inget kan vara mer fel.

Vi har kommit en lång väg sedan dess, och dagens hörapparater är små sofistikerade tekniska under som kan ställas in på många sätt för att passa i olika situationer. Den tekniska revolutionen har inte enbart resulterat i små hörapparater som är i princip osynliga, de kan också finjusteras för att passa varje individs behov på bästa sätt.

- Om man har en hörselnedsättning så hör man svagare än andra. Hörapparaten hjälper till med att förstärka ljudet och räta ut hörselkurvan. Men det största bekymret är att vid dålig hörsel blir ljudets upplösning sämre, berättar Ronnie Lindroth. Ronnie är hörselingenjör och delägare i en hörselmottagning i Stockholm, Hörbart. Han brinner för att hitta helhetslösningar som täcker hela livssituationen.

- Man kan jämföra det med att titta på digitala bilder. En frisk hörsel har full uppsättning av hörceller inne i cochlean (snäckan i innerörat). Då har man en hög upplösning i hörseln, ungefär som när man tittar på en högupplöst bild. Har du nedsatt hörsel så är bilden inte bara svagare eller mindre, den har också sämre upplösning, den är pixligare.

- Det yttrar sig till exempel som att du kan ha svårt att höra tonlösa konsonanter eller ljud som ligger i diskanten. Detaljrikedomen i ljudet blir sämre.

Som normalhörande kan jag faktiskt höra vad du säger, trots att bullret runtomkring är starkare än ditt tal. Det klarar jag för att vi har så hög upplösning i normal hörsel, men så fort som jag har lite nedsatt hörsel, så måste talet som jag lyssnar på vara starkare än ljudet runtomkring. Ju sämre hörsel jag har, desto större skillnad måste det vara för att jag ska kunna höra bra. Här hjälper hörapparaterna till. De kan förstärka så att ljudet blir hörbart via inbyggda riktmikrofoner, som kan fungera på kortare avstånd för att hjälpa dig att höra den du pratar med i lite stökig miljö.

Men trots alla inställningsmöjligheter dagens hörapparater har, räcker de inte alltid till. Hörapparaters mikrofoner har en begränsning när det gäller att överbrygga avståndet till talaren som du inte alltid har i din närmast i din omgivning.

- Det är här som komplementen till hörapparater kommer in. Olika typer av hjälpmedel överbryggas de här svårigheterna. De hjälper dig att få ett bättre grundmaterial, till exempel ett renare tal. Rent tekniskt pratar vi om vad man har för signal/brusförhållande.

- Det vanligaste önskemålet är att man vill kunna prata i telefon. Telefonen är en svår ljudkälla, den är från början inte gjord för att fungera med hörapparater.
- Numera finns det olika hjälpmedel för att få

telefonljudet direkt in i hörapparaterna. Vill du få ett så tydligt och klart ljud som möjligt har de flesta leverantörer av hörapparater så kallade streamers. De hängs oftast runt halsen, och sänder ljudet vidare till hörapparaterna. Det är bättre än att plocka av hörapparaterna och riskera att de försvinner så fort det ringer.
- Det fungerar trådlöst som ett Bluetooth-headset, fast direkt till hörapparaterna.
- När mobilen ringer hörs det i hörapparaterna och med bara en knapptryckning svarar du på samtalet samtidigt som hörapparaterna ställer in sig i rätt läge. Mobilens mikrofon hänger redan runt halsen, eller sitter fastklämd någonstans

- Det kommer nya hjälpmedel rätt ofta nu och det är kul. Det gäller både helt nya uppfinningar och förbättringar av gamla produkter. Utmaningen för mig är att hänga med i utvecklingen och hålla mig a'jour med allt som dyker upp. Det vill till att jag är nördig och ordentligt nyfiken för att kunna vara så insatt som jag vill vara.

beroende på vilken lösning du har valt. Det kan se ut på olika sätt.

- När du har pratat färdigt klickar du bort samtalet. Det krävs bara en knapptryckning. Ett annat hjälpmedel som de allra flesta har god nytta av är en trådlös mikrofon av något slag.

- När du är på ett möte eller befinner dig i en bullrig miljö, så kanske den du pratar med sitter lite för långt bort. Eller så är det för mycket annat ljud samtidigt, som det till exempel kan bli på en föreläsning i större lokaler.

- Då vill du inte använda för mycket kraft för att bara höra vad som sägs. Du vill ju frigöra så mycket hjärnkapacitet som möjligt för att faktiskt lära dig saker. Då är det en stor hjälp att ha en mikrofon på den som pratar. Den kommer också väl till pass om du sitter i bilen till exempel, eller äter lunch med en kollega.

- Ska du köpa någonting själv finns det lite enklare trådlösa mikrofoner från ett par tusen kronor. Behöver du lite mer professionella arbetshjälpmedel, finns det mer kompetenta mikrofoner med bättre ljudkvalitet, men de kostar mer. Arbetshjälpmedel har du oftast rätt att få

via Försäkringskassan.

I den här kategorin hamnar Rogerpennan, som är unik i sin förmåga att ta upp ljud på olika sätt. Du kan bära den runt halsen och kombinera den med flera andra mikrofoner i nätverk. På ett par meters håll kan du sitta och peka på någon, som med en ficklampa, och få in ljudet till dina hörapparater, eller så kan den läggas på ett konferensbord och fungera som en rundupptagande mikrofon.

Efter telefon och riktmikrofoner kommer ofta önskemål att kunna koppla upp hörapparaterna till TV-ljudet.

- Det kanske inte låter så arbetsrelaterat, men i det ingår även att kunna höra och manövrera jobbdatorn på ett effektivt sätt. Här kan du många gånger använda samma hjälpmedel som du har till telefonen. Det gäller att omvandla TV-ljudet till något trådlöst som kan tas upp direkt av hörapparaterna.
- Man vill så långt det går leda in ljudet direkt i hörapparaterna så att ljudet anpassas efter individens hörsel och blir så tydligt som möjligt.

Är du yrkesverksam så har du i Sverige rätt att ansöka om arbetshjälpmedel fram till den månad du fyller 67 år. Det är behovsprövat, och görs hos Försäkringskassan.

- Många audionomer hjälper till med en sådan ansökan. Vi här på Hörbart gör det, berättar Ronnie.

- Du betalar ingenting själv, det gör Försäkringskassan. Jag gör, tillsammans med dig som ansöker, en utredning där vi provar olika hjälpmedel och går igenom arbetssituationen ute på arbetsplatsen. Vi kan om man vill informera på arbetsplatsen tex. på ett personalmöte och träffar gärna arbetsgivaren, vi testar olika produkter utifrån hur situationen ser ut, vad du har för hörapparat eller om du har cochlea implantat.
- Efter det skriver jag ihop en rapport och med den som grund gör Försäkringskassans handläggare intervjuer med dig som söker och din arbetsgivare.
- Sedan är det handläggaren som beslutar om du har rätt att få de här hjälpmedlen eller inte.

Försäkringskassans handläggare sitter nu centralt placerade i Karlshamn, med hela Sverige som arbetsfält. Med den ordningen har man velat öka kompetensen bland handläggarna. Alla som söker arbetshjälpmedel kan ju inte åka till Karlshamn, så intervjuerna sker oftast på telefon, vilket inte alltid är så smidigt.

- Nej, det kan vara ett bekymmer faktiskt, säger Ronnie. En telefonintervju kan ju vara ganska besvärlig om man hör dåligt.

- På ansökningsblanketten för arbetshjälpmedel finns det ett par rader för telefonnummer, men ingen för mejladress, så jag rekommenderar att man skriver till den i marginalen med

Magnus Ericsson och Ronnie Lindroth driver den auktoriserade hörselmottagningen Hörbart i Stockholm tillsammans.

en kommentar om att man helst tar frågan skriftligen.

- Problemet är ju att man hör dåligt och kan ha svårt med telefon, och utan hjälpmedel är det helt omöjligt. Där kan jag ibland få fungera lite som ett mellanled för att räta ut frågetecken. Är du helt nyanställd eller har lönebidrag är det Arbetsförmedlingen som bekostar arbetshjälpmedel. Är du arbetssökande är det lätt att hamna mellan stolarna. På vissa landsting kan du tillfälligt få låna viss utrustning från landstinget för att klara intervjusituationer. Det här är ett klassiskt bekymmer för Arbetsförmedlingen, de kan inte bevilja hjälpmedel när du är arbetssökande, även om du behöver det för att kunna söka jobb. Möjligheten att få hörselhjälpmedel till hemmet ser lite olika ut, beroende på vilket landsting du bor i. Oftast kan du få eller låna vissa hjälpmedel gratis, eller till en lägre kostnad.

Ronnie tycker att de utvecklingen de senaste åren har gått med raket fart.

- Det kommer nya hjälpmedel rätt ofta nu och det är kul. Det gäller både helt nya uppfinningar och förbättringar av gamla produkter. Utmaningen för mig är att hänga med i utvecklingen och hålla mig a'jour med allt som dyker upp. Det vill till att jag är nördig och ordentligt nyfiken för att kunna vara så insatt som jag vill vara.
- En av drivkrafterna i mitt arbete är solskenshistorierna när någon hör bättre än tidigare, och när det gäller hjälpmedel så kan det faktiskt rätt ofta vara stora kontraster. -Jag träffar fortfarande folk som kanske inte har kunnat prata telefon på ett vettigt sätt på många år, eller som kanske inte har deltagit i möten på jobbet, men där de nu med nya hjälpmedel fungerar fullt ut igen. Det kan ju förändra tillvaron ganska dramatiskt för många. -Och det är en väldigt, väldigt stor tillfredsställelse.

Lite smolk i sin glädjebägare fick han dock häromåret, då en psykolog påpekade att det

fanns folk som blev deprimerade när det varit hos Ronnie.

- Jag förstod först inte vad han menade. Jag kände ju tvärtom, att mina kunder var nöjda och väldigt tacksamma. Många vittnade om att livet och tillvaron förändrats dramatiskt.
- Men senare har jag förstått att det inte är den nya livssituationen som är deprimerande, utan insikten om hur mycket man har gått miste om genom åren, genom att inte höra på ett bra sätt. - Så numera påpekar jag den risken och ger rådet att glädjas åt den nya tillvaron, men samtidigt vara väldigt observant på att inte blåsa slut på sin egen energi. Man ska inte ställa för höga krav på sig själv utan lyssna på sin egen ork och sin egen kropp. Du behöver inte klara av allt, bara för att du fått hjälpmedel.
- Det kan vara sunt och bra att hitta lite hörselpausar i vardagen.
- Och det gäller alla, normalhörande också.

Text: Anders Arhammar / Foto: M. Bibow